

НОВИ САД -На данашњи дан 1887. године рођен је Драгиша Брашован, српски архитекта. По окончању школовања у родном Вршцу студирао је на Техничком факултету у Будимпешти где, после дипломирања 1912. ради у архитектонском атељеу "Тери и Погањ". У Београду је 1920. са М. Секулићем, основао пројектантски атеље "Архитект" а потом пројектантско предузеће "Д. Брашован" 1925. Аутор је бројних репрезентативних здања широм Србије, међу којима су најпознатија: Соколски дом у Зрењанину, 1924; црква у Орловату, 1927; Вила Генчић (данас Музеј Николе Тесле), Београд, 1929; Команда ваздухопловства, Земун, 1935; Палата Дунавске бановине, Нови Сад, 1935 - 1940; Палата Државне штампарије Краљевине Југославије (данас БИГЗ), Београд, 1940. Био је почасни члан Краљевског института британских архитеката од 1953. а за дописног члана САНУ изабран је 1961.

Данас је понедељак, 25. мај, 145. дан 2026. До краја године има 220 дана.

1803 - Рођен амерички писац и филозоф Ралф Валдо Емерсон, оснивач "Клуба трансценденталиста". Као син пастора прихватио је свештенички позив, али га је доцније напустио. У књигама и предавањима изражавао је пантеистичку љубав према природи. Имао је романтичну визију социјалне правде, етичке исправности и одговорности. Дела: "Природа", "Огледи", "Узорни људи", "Вођ живота", "Друштво и усамљеност", "Поеме".

1804 - Постављена је прва ђумрукана (царинарница) Карађорђевој Србије, на Сави код Остружнице, о чему сведоче записи Петра Јокића, Карађорђевог буљубаше. Датум постављања прве царинарнице нововековне српске државе, прихваћен је као Дан царинске службе Србије.

1810 - У Рио де ла Плати (садашња Аргентина) почела је побуна против шпанског колонијалног режима и власт је преузела привремена влада. Тај дан је доцније прихваћен као Дан независности Аргентине, мада је сувереност формално проглашена

тек у јулу 1816.

1856 - Рођен је француски маршал Луј Феликс Франсоа Франше Депере, истакнути војсковођа у Првом светском рату и почасни војвода Српске војске. У јуну 1918. преузео је врховну команду над савезничким снагама на Солунском фронту. Његова је била одлука да српска војска, као најзаинтересованији и најборбенији део савезничких снага на том ратишту, треба прва да крене у пробој фронта. Процена се показала тачном, пошто је српска војска, после заповести за пробој фронта, брзо поразила Бугаре и присилила их на капитулацију, а затим и аустријске и немачке трупе на том потезу, што је било одлучујуће за слом Централних сила и окончање Првог светског рата.

1873 - Умро је Константин Данил, један од највећих српских сликара 19. века, представник српског бидермајера. Стилом и техником близак бечким класицистима, израдио је низ иконостаса, међу којима су најзначајнији у Успенској цркви у Панчеву и у епархијској цркви у Темишвару, као и портрете, мртву природу, композиције. Достигао је право мајсторство као портретиста, испољавајући знатну уметничку снагу и племенитост колорита. Дела: "Госпођа Вајглинг", "Уметникова жена", "Госпођа Тетеша", "Првендар". За ремек дела српског сликарства сматрају се његов "Павле Кенгелац" као и "Свети Архангел Гаврило".

1889 - Рођен је руско амерички конструктор авиона и хеликоптера Игор Иванович Сикорски, један од најзначајнијих пионира авијације. Хеликоптер је конструисао још 1908, а 1913. први је изградио авион с више мотора. Његове велике летелице су га прославиле у Првом светском рату, посебно авион "Иља Муромец" с четири мотора по 55 коњских снага. После бољшевичке револуције емигрирао је у САД, где је наставио да израђује вишемоторне авионе, а изради хеликоптера се вратио 1939, усавршавајући их током Другог светског рата и после њега.

1892 - Рођен је Јосип Броз Тито, дугогодишњи председник Југославије, на чијем челу се налазио 35 година. Тачан датум његовог рођења није сигуран. Највероватније је реч о 7. мају. Као рођендан обележаван је 25. мај 1892, што је прослављано као Дан младости у складу с јаким култом личности. Као аустроугарски војни обвезник учествовао је у Првом светском рату, вероватно и на српском фронту. Рањен је и заробљен у Русији 1915. У Краљевину Срба, Хрвата и Словенаца дошао је крајем 1920. У врх КПЈ избија 1937, после смењивања и стрељања Милана Горкића, иако је генерални секретар постао коју годину потом. Као вођа КПЈ предводио је у Другом светском рату Партизански покрет (НОП). Из рата је изашао као легендарни вођа. Осим борбе против окупатора јединице под његовом командом спровеле су комунистичку револуцију, током и након рата. Одбио

је Стаљинов притисак 1948, након чега је годинама добијао значајну помоћ од САД. Био је један је од оснивача Покрета несврставања, што је у тадашњим међународним околностима имало велики значај. У унутрашњој политици, оставио је устројство које је на крају разорило Југославију - устав из 1974. године.

1911 - Председник Мексика Порфирио Дијаз дао је оставку после победе револуционарних снага над трупима владе у грађанском рату.

1922 - Рођен је италијански политичар Енрико Берлингуер, генерални секретар Комунистичке партије Италије од 1972. до смрти 1984, један од најистакнутијих поборника "еврокомунизма" (одустајање од идеје револуционарног доласка на власт и прихватање институција парламентаризма) и творац стратегије "историјског компромиса" с грађанским странкама, пре свега с демохришћанима, и "демократске алтернативе". У раној младости постао је комуниста и 1944. ухапшен је као секретар комунистичке омладине у родном Сасарију на Сардинији. У Централни комитет партије ушао је 1945, члан Политбироа постао је 1959, а заменик генералног секретара 1969. Као лидер партије потпуно је сузбио совјетски утицај у највећој комунистичкој партији на Западу.

1923 - Велика Британија је признала независност Трансјорданије под емиром Абдулахом. Истог дана 1946. новим споразумом признат је суверенитет те блискоисточне државе под називом Јордан с Абдулахом као краљем.

1929 - У Народном позоришту у Београду изведена је премијера "Госпође министарке" Бранислава Нушића у којој је насловну ролу тумачила Жанка Стокић, којој је Нушић унапред наменио улогу.

1944 - Под шифром "Коњички скок" немачке јединице под командом Ота Скорценија, који није учествовао непосредно у нападу, извршиле су ваздушни десант на Дрвар, у намери да униште Врховни штаб НОВ и ПОЈ. Варошица је жестоко бомбардована, потом су падобранске јединице извршиле десант а ка Дрвару су надирале јаке немачке снаге од Книна, Бихаћа, Бања Луке, Јајца и Ливна. Јединице око Врховног штаба, укључујући Шесту личку бригаду, која је у Дрвар стигла убрзаним маршем, пружиле су снажан отпор, нанеле падобранцима знатне губитке и омогућиле извлачење Врховног штаба, а Први пролетерски и Пети корпус пореметили су бочним ударима немачку операцију.

1962 - Умрла је српска сликарка Зора Петровић, професор Академије ликовних уметности у Београду, члан Српске академије наука и уметности. Сликаство је учила код Љубе Ивановића, Мила Милуновића и вајара Ђорђа Јовановића, потом усавршавала у Пешти и Паризу. Њена дела одишу снажним темпераментом и јаким колоритом. Претежно је сликала актове и жене из народа.

1963 - Самит афричких држава у Адис Абеби окончан је споразумом о оснивању Организације афричког јединства.

1969 - У Судану је државним ударом без проливања крви власт преузео пуковник Џафер Мухамед ел Немеири, који је оборио демократски изабрану цивилну владу и одмах се прогласио генерал-мајором.

1979 - Једну од најтежих несрећа у историји цивилног ваздухопловства САД, приликом пада авиона типа ДЦ-10 на чикашки аеродром "О'Хара" пошто му је претходно отпао један мотор, није преживео нико од 273 особе, колико се налазило у летелици.

1983 - У пожарима који су захватили три брода на реци Нил у јужном Египту погинуло је више од 300 лица.

1991 - Током дводневног "ваздушног моста", Израелци су пребацили 15.000 етиопских Јевреја из Адис Абебе у Израел.

1992 - У селу Брадина, петнаестак километара северно од Коњица, БиХ, догодио се масакр у којем је убијено 48 српских цивила, док је више од 330 одведено у логоре Челебић и Мусала, где су свирепи мучени, при чему су још 22 особе изгубиле живот. Злочин су извршиле удружене муслиманске и хрватске формације. Објекти и имовина Срба су разорени и запаљени, након пљачке, као и Црква Вазнесења Господњег. За почињене злочине нико није осуђен. У данашњој Брадини живи свега неколико Срба.

1993 - Резолуцијом 827 Савета безбедности УН основан је Хашки трибунал за бившу Југославију.

1995 - Четири часа пре истека ултиматума, којим је забрањено бомбардовањем уколико не престану борбе око Сарајева, НАТО авиони су бомбардовали ширу околину Пала.

1997 - Војска је војним ударом збацила цивилну владу Сијера Леонеа и принудила председника Ахмада Теџана Кабаха да напусти ту западноафричку земљу.

2010 - Умро је српски књижевник Ерих Кош, члан САНУ, преводилац, дипломата. Рођен је у Сарајеву 1913. а дипломирао је на Правном факултету у Београду 1935. Био је припадник НОП-а од 1941. Дела: "Досије Храбак", "У потрази за Месијом", "Писац говора", "Тај проклети занат списатељски", "Узгредне забелешке".

2014 - Умро је Војћех Јарузелски, председник Пољске, и челник војне управе у тој земљи 1981-1983. Генерал Јарузелски државним ударом дошао је на власт децембра 1981. како би смирио прилике у земљи суоченој с хаосом који је произвео опозициони синдикат Солидарност, чиме је предупредио вероватну совјетску војну интервенцију. Јарузелски је 1989. иницирао разговоре који су водили легализацији Солидарности и првим делимично слободним изборима у земљама совјетског блока.

2014 - Петро Порошенко изабран је за председника Украјине, освојивши у првом изборном кругу више од половине гласова. Порошенко, познат као "краљ чоколаде", представио је своју победу као показатељ сигурног пута те земље "ка Европи", односно као "уједињење Украјине".

(Танјуг)